

TINH HOA VĂN HOÁ TRONG NGHỀ DỆT THỔ CẨM CHĂM

LÊ THANH HÒA

Ngành Mỹ thuật Ứng dụng, Trường Đại học Văn Lang

Tác giả liên hệ: Justin.lethanhhhoa@gmail.com

DOIs: <https://doi.org/10.46242/jstiuh.v69i03.5128>

Tóm tắt: Bài báo này nghiên cứu về tinh hoa văn hóa được thể hiện qua nghề dệt thổ cẩm của người Chăm. Qua phân tích các văn hóa truyền thống và quy trình dệt, bài báo khám phá sự độc đáo và giá trị văn hóa của nghề thủ công này trong cộng đồng Chăm.

Từ khóa: thổ cẩm Chăm, văn hóa Chăm, nghề dệt, tinh hoa văn hóa

1. GIỚI THIỆU

1.1. Lịch sử và bối cảnh văn hóa của người Chăm.

Người Chăm là một sắc tộc thuộc nhóm chủng tộc Austronesia (người Nam Đảo) có nguồn gốc từ Đông Nam Á, hiện nay chủ yếu cư ngụ tại Campuchia, Việt Nam, Malaysia, Thái Lan và Hoa Kỳ. Từ thế kỷ 2 đến giữa thế kỷ 15, người Chăm cư trú tại Chăm Pa, một lãnh thổ tiếp giáp của các quốc gia độc lập ở miền Trung và miền Nam Việt Nam.

Người Chăm nói ngôn ngữ Chăm và ngôn ngữ Tsat. Đa phần theo Hồi giáo dòng Sunni, Bani, Ấn Độ giáo, và một số theo Tin Lành, Thiên Chúa giáo. Do vậy người Chăm có một nền văn hóa phong phú, với lịch sử dài lâu của nghệ thuật và thủ công, bao gồm nghề dệt thổ cẩm. Họ cũng nổi tiếng với kiến trúc độc đáo của mình, đặc biệt là các ngôi đền Chăm. Thương mại hàng hải là bản chất của nền kinh tế thịnh vượng của người Chăm, kiểm soát xuất nhập khẩu của lục địa Đông Nam Á thông qua các cảng ở đầu các tuyến đường thương mại quan trọng.

Người Chăm đã tạo ra một nền văn hóa độc đáo thông qua sự kết hợp giữa các yếu tố truyền thống bản địa và Ấn Độ, từ kiến trúc, nghệ thuật điêu khắc, tranh, thủ công, thổ cẩm, đến văn học, âm nhạc và múa. Sự kết hợp này không chỉ phản ánh sự đa dạng và sự phong phú của văn hóa Chăm, mà còn là minh chứng cho sự giao lưu văn hóa giữa các quốc gia và vùng lãnh thổ trong khu vực Đông Nam Á.

1.2. Sự sụp đổ và tình hình hiện tại:

Sự bành trướng mạnh mẽ của người Việt vào năm 1720 dẫn đến sự thôn tính hoàn toàn của vương quốc Chăm Pa vốn đã bị suy yếu và cuối cùng vương quốc đã bị tan rã vào thế kỷ 19 bởi Hoàng đế Việt Nam Minh Mạng.

Sau sự sụp đổ của vương quốc Chăm Pa, nhiều người Chăm đã di cư đến các khu vực khác trong khu vực Đông Nam Á, bao gồm Campuchia, Malaysia, và các khu vực khác của Việt Nam. Người Chăm tại Việt Nam ngày nay chủ yếu sống ở các tỉnh miền Trung và Tây Nguyên, họ đã cố gắng bảo tồn văn hóa, ngôn ngữ, và tôn giáo của mình thông qua các cộng đồng và tổ chức văn hóa. Nhiều người Chăm đã chuyển đổi sang Hồi giáo, tạo ra một liên kết mạnh mẽ với cộng đồng Hồi giáo ở khu vực và trên thế giới. Người Chăm đã tham gia vào các hoạt động kinh tế địa phương, bao gồm nghề dệt, thủ công mỹ nghệ, và thương mại, để duy trì cuộc sống và bảo tồn văn hóa của mình. Qua thời gian, người Chăm đã thích nghi với các thay đổi lịch sử và chính trị, tiếp tục duy trì và phát triển văn hóa độc đáo của mình trong bối cảnh mới và là một phần quan trọng của lịch sử và di sản văn hóa của Việt Nam.

1.3. Mục tiêu nghiên cứu:

Trong bối cảnh của sự phong phú và đa dạng văn hóa của người Chăm, mục tiêu của bài nghiên cứu này là khám phá sâu rộng hơn vào nghệ thuật dệt thổ cẩm Chăm - một biểu tượng văn hóa đặc sắc. Tác giả mong muốn làm sáng tỏ các yếu tố kỹ thuật, thẩm mỹ và văn hóa phức tạp được thể hiện qua từng tấm thổ cẩm, đồng thời hiểu rõ hơn về cách thức mà nghề dệt này góp phần vào bảo tồn và phát triển bản sắc văn hóa của cộng đồng Chăm. Nghiên cứu này không chỉ nhấn mạnh vào giá trị thẩm mỹ và lịch sử của thổ cẩm mà còn hướng đến việc phân tích vai trò của nghề dệt trong việc duy trì và chia sẻ văn hóa truyền thống trong kỷ nguyên hiện đại. Qua đó, tác giả mong muốn đóng góp vào việc nâng cao nhận thức và tạo động lực cho

TINH HOA VĂN HÓA TRONG NGHỀ DỆT THỔ CẨM CHĂM

việc bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa của người Chăm, đồng thời mở ra hướng nghiên cứu mới cho sự phát triển bền vững của nghề thủ công truyền thống.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

- Phân tích tài liệu: để hiểu sâu hơn về nghề dệt thổ cẩm Chăm, tác giả đã thực hiện việc phân tích các tài liệu liên quan. Các tài liệu được lựa chọn bao gồm các công trình nghiên cứu trước đây, sách, bài báo, và tài liệu trực tuyến có liên quan đến văn hóa Chăm, nghệ thuật dệt thổ cẩm, và lịch sử của người Chăm. Qua đó, tác giả tìm hiểu về lịch sử, ý nghĩa văn hóa, và các kỹ thuật dệt thổ cẩm truyền thống.

- Phỏng vấn chuyên gia: tác giả đã thực hiện các cuộc phỏng vấn với các chuyên gia về văn hóa Chăm, nghệ nhân dệt thổ cẩm, và học giả nghiên cứu về văn hóa dân tộc. Qua đó, thu thập thông tin về kỹ thuật, ý nghĩa, và tầm quan trọng của nghề dệt thổ cẩm trong cộng đồng Chăm cũng như các thách thức và cơ hội hiện nay cho nghề này.

- Đối tượng nghiên cứu: đối tượng nghiên cứu chính là các nghệ nhân dệt thổ cẩm Chăm, sản phẩm thổ cẩm, và cộng đồng Chăm. Tác giả tiến hành quan sát và phỏng vấn các nghệ nhân, đồng thời phân tích các sản phẩm thổ cẩm để hiểu rõ hơn về các kỹ thuật, mẫu mã, và ý nghĩa văn hóa.

- Các bước thực hiện cụ thể:

- Thu thập tài liệu và phân tích dữ liệu sơ bộ.
- Tiến hành các cuộc phỏng vấn với chuyên gia và nghệ nhân.
- Thăm các làng nghề và quan sát quy trình dệt thổ cẩm.
- Phân tích và tổng hợp thông tin từ các cuộc phỏng vấn và quan sát.
- Đánh giá tính hợp lý và hạn chế của phương pháp nghiên cứu.

3. TẦM QUAN TRỌNG CỦA NGHỀ DỆT THỔ CẨM TRONG VĂN HOÁ CHĂM

Nghề dệt thổ cẩm đóng vai trò quan trọng trong văn hóa Chăm và là một phần không thể tách rời của lịch sử và đời sống hàng ngày của cộng đồng này. Là một cách mà người Chăm bảo tồn và truyền bá văn hóa, lịch sử, và truyền thống của họ. Các mẫu hoa văn, màu sắc truyền thống trên thổ cẩm thường mang ý nghĩa văn hóa và lịch sử sâu rộng, phản ánh niềm tự hào và bản sắc dân tộc.

Tinh hoa văn hoá thổ cẩm Chăm là sự kết hợp của lịch sử, tâm linh, văn hóa và nghệ thuật của người Chăm. Nó thể hiện sự tinh tế và độc đáo trong lĩnh vực văn hoá, không chỉ mang tính lành mạnh, đẹp đẽ mà còn là một phần quan trọng trong việc tạo nên sự nhất quán và gắn kết trong cộng đồng người Chăm. Nó cũng góp phần quan trọng trong việc xây dựng và phát triển du lịch văn hóa của vùng đất Chăm.

Nghề dệt thổ cẩm là một biểu hiện của kỹ năng thủ công truyền thống của người Chăm. Thông qua nghề dệt, những kỹ năng và kiến thức được truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác, giữ cho nghệ thuật dệt thổ cẩm tiếp tục phát triển, cũng như cung cấp nguồn thu nhập và sinh kế cho nhiều gia đình Chăm.

Thị trường cho sản phẩm thổ cẩm Chăm, bao gồm cả thị trường xuất khẩu, giúp cải thiện điều kiện kinh tế cho cộng đồng. Sản phẩm thổ cẩm Chăm là một phương tiện cho giao lưu văn hóa giữa người Chăm và các cộng đồng khác. Nó giúp giới thiệu văn hóa Chăm đến với thế giới bên ngoài và tạo điều kiện cho sự hiểu biết và tôn trọng lẫn nhau giữa các văn hóa khác nhau.

Trong nhiều trường hợp, phụ nữ Chăm đóng vai trò chính trong nghề dệt thổ cẩm. Nghề dệt giúp tôn vinh vai trò và đóng góp của phụ nữ trong cộng đồng và văn hóa Chăm. Nghề dệt thổ cẩm cũng là một lĩnh vực mà người Chăm có thể thể hiện sự sáng tạo và đổi mới của mình, kết hợp truyền thống với hiện đại để tạo ra các sản phẩm mới và đáp ứng nhu cầu của thị trường. Qua nghề dệt, người Chăm cũng có thể giáo dục và nâng cao nhận thức về văn hóa và lịch sử của họ, cả trong và ngoài cộng đồng.

4. PHƯƠNG PHÁP, KỸ THUẬT VÀ VẬT LIỆU TRONG DỆT THỔ CẨM CHĂM

4.1. Các phương pháp và kỹ thuật

Các phương pháp và kỹ thuật dệt thổ cẩm của người Chăm phản ánh sự tinh tế và khéo léo, sự đa dạng và sự sáng tạo trong nghệ thuật dệt của người Chăm, cũng như bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa truyền thống của họ qua thời gian. Nghề dệt thổ cẩm Chăm không sử dụng công nghệ hiện đại mà dựa trên kỹ thuật thủ công truyền thống, đây là một yếu tố quan trọng giúp bảo tồn và phát triển tinh hoa văn hóa của nghề dệt thổ cẩm Chăm. Nhờ kỹ thuật thủ công, các sản phẩm dệt thổ cẩm Chăm mang lại cảm giác tự nhiên và

gắn gũi với thiên nhiên. Dưới đây là một số phương pháp và kỹ thuật dệt thổ cẩm truyền thống của người Chăm:

- Thiết kế và chuẩn bị mô hình: trước khi bắt đầu dệt, người thợ dệt thường thiết kế và chuẩn bị mô hình dệt, bao gồm việc vẽ mô hình và chọn màu sắc.

- Dệt tay truyền thống: dệt tay là phương pháp cơ bản và truyền thống nhất, đòi hỏi kỹ năng và kinh nghiệm lâu năm từ người thợ dệt. Họ sử dụng khổ dệt tay để tạo ra các họa tiết và màu sắc đặc trưng.

- Dệt Ikat: phương pháp dệt Ikat đặc trưng bằng việc nhuộm màu các sợi dệt trước khi dệt chúng lại với nhau. Các họa tiết được tạo ra bằng cách nhuộm các sợi theo một cách cụ thể trước khi chúng được dệt lại với nhau.

- Dệt hình học và họa tiết tự nhiên: người Chăm thường dệt các họa tiết hình học đặc trưng hoặc họa tiết thể hiện các yếu tố tự nhiên như hoa, lá, động vật.

- Dệt song dệt: phương pháp này sử dụng hai hoặc nhiều khổ dệt cùng một lúc để tạo ra các họa tiết phức tạp và đa chiều.

- Nhuộm tự nhiên: người Chăm thường sử dụng các chất nhuộm tự nhiên từ cây cỏ, hoa lá để tạo ra màu sắc đặc trưng cho sản phẩm thổ cẩm của mình.

4.2. Vật liệu và màu sắc

Vật liệu và màu sắc trong thổ cẩm Chăm phản ánh sự kết hợp giữa truyền thống và sự sáng tạo trong nghệ thuật mang đến cái nhìn sâu sắc về văn hóa và lịch sử của người Chăm. Dệt thổ cẩm Chăm yêu cầu sự tinh tế và khéo léo của người thợ dệt, từ việc chọn chất liệu, lựa chọn màu sắc, thiết kế họa tiết, đến công đoạn dệt chính, mỗi bước đều đòi hỏi sự tỉ mỉ và kỹ thuật cao.

- Vật liệu: Dệt thổ cẩm Chăm là một nghệ thuật truyền thống của người Chăm, dựa trên quy trình dệt từ những vật liệu truyền thống như sợi tơ tự nhiên, lụa, nỉa, sợi bông... dựa trên tính mềm mịn, thoáng mát và khả năng thấm hút tốt. Đặc biệt là sợi bông được người Chăm lấy từ cây cỏ bói, hoa nở giống như lông ngỗng dùng để kéo sợi dệt vải, màu trắng muốt có thể nhuộm được nhiều màu, và dệt thành vải hoa.

- Màu Sắc:

• Màu sắc tự nhiên: màu sắc trong thổ cẩm Chăm thường phản ánh các yếu tố tự nhiên. Màu xanh lá cây, màu nâu đất, màu xanh nước biển, và màu đỏ đất là một số màu sắc truyền thống.

• Màu sắc tâm linh: một số màu sắc như đỏ, đen, vàng và trắng thường được sử dụng để thể hiện các yếu tố tâm linh và văn hóa.

• Nhuộm tự nhiên: người Chăm thường sử dụng các chất nhuộm tự nhiên từ cây cỏ, hoa, lá, và trái cây để tạo ra màu sắc cho sợi dệt tạo ra các họa tiết và mẫu văn hóa đặc trưng. Màu xanh (chàm), màu đen (quả muông), màu vàng (cây junc), màu đỏ (lõi cây pan) ...

Ngoài ra sự kết hợp giữa các màu sắc khác nhau cũng tạo nên sự đa dạng và phong phú trong thổ cẩm Chăm, phản ánh sự sáng tạo và bản sắc văn hóa độc đáo của người Chăm.

- Mẫu mã:

Mẫu mã dệt thổ cẩm Chăm rất đa dạng, đồng thời cũng thể hiện sự tinh tế và sáng tạo của người nghệ nhân. Các họa tiết chủ yếu trong dệt thổ cẩm Chăm thường là các hình ảnh trừu tượng, như hình rồng, hình chim công, cá chép, hình bầu ngư, hình cây trúc... Những họa tiết này mang ý nghĩa tâm linh sâu sắc và thể hiện sự gắn kết với thiên nhiên và văn hóa dân tộc.

Các nghệ nhân thường chia hoa văn thổ cẩm Chăm dựa trên những hình dạng do ông bà xưa truyền lại gồm các nhóm thực vật, động vật, đồ vật gắn gũi với cuộc sống được người xưa “cách điệu” thành hoa văn thổ cẩm như voi, hổ, bướm. Ngoài ra hoa văn thổ cẩm Chăm còn được biến tấu trên những hoa văn hình dạng phức tạp khác nhau như: Hoa bốn cánh, hoa tám cánh nằm trong ô vuông, những đường ô vuông, quả trám, những đường gấp khúc ngoằn ngoèo ẩn tượng. Các đường nét hoa văn ấy quyện vào nhau tạo nên những tấm thổ cẩm đầy màu sắc, vừa ẩn tượng, vừa mộc mạc chân phương.

Trong đó có các loại hoa văn tiêu biểu như:

• Bingu Tamun (hình quả trám) được dệt làm nền cho nhiều loại sản phẩm như khăn đội đầu, vải may áo, dây thắt lưng.

• Bingu Manuis (hình người) hoa văn mô phỏng hình dạng con người dệt trên dây thắt lưng đàn ông.

• Bingu Bimong (hình tháp) hoa văn này được dệt trang trí viền áo.

• Bingu Ganuer Matrindik Caguer (thần Siva cưỡi chim trĩ) hoa văn được dệt làm tranh treo tường,

túi đeo vai.

- Hoa văn Apsara (hình ảnh các vũ công Apsara trong truyền thuyết) hoa văn này thể hiện hình ảnh các vũ công mềm mại và duyên dáng. Apsara không chỉ là biểu tượng của vẻ đẹp và nghệ thuật mà còn mang ý nghĩa về sự thịnh vượng và hạnh phúc.
- Hoa văn Rồng Naga thường được thể hiện với hình ảnh rồng uốn lượn, mang ý nghĩa bảo vệ và quyền lực. Nó không chỉ phổ biến trong thổ cẩm mà còn xuất hiện trong nhiều tác phẩm kiến trúc và nghệ thuật của người Chăm.
- Hoa văn bông sen là biểu tượng của sự thanh tịnh và tâm linh trong nhiều nền văn hóa Á Đông, bao gồm cả văn hóa Chăm, thường được thể hiện với hình ảnh bông sen nở rộ, đôi khi kết hợp với lá và nụ, mang đến vẻ đẹp dịu dàng và sự kết nối sâu sắc với thiên nhiên.

5. SỰ ĐỘC ĐÁO VÀ GIÁ TRỊ VĂN HOÁ CỦA NGHỀ DỆT THỔ CẨM CHĂM

Nghề dệt thổ cẩm Chăm là một phần quan trọng của bản sắc văn hóa Chăm, thể hiện sự sáng tạo và tinh thần cộng đồng. Các họa tiết và màu sắc trên thổ cẩm thường mang ý nghĩa tâm linh và văn hóa, kể câu chuyện về lịch sử và truyền thống của người Chăm.

Kỹ thuật dệt thổ cẩm Chăm đòi hỏi sự khéo léo, kiên nhẫn và kỹ năng cao. Các họa tiết phức tạp và chi tiết thể hiện sự tinh xảo và khéo léo của người thợ dệt. Sự đa dạng về họa tiết và màu sắc trong thổ cẩm Chăm phản ánh sự phong phú của văn hóa và tự nhiên. Các họa tiết thường bắt nguồn từ thiên nhiên, đời sống hàng ngày, và tôn giáo.

Nghề dệt thổ cẩm Chăm thường được thực hiện trong một bối cảnh tâm linh, với niềm tin rằng các sản phẩm thổ cẩm mang lại may mắn, bảo vệ và kết nối với thế giới tâm linh. Và tạo ra một sự kết nối mạnh mẽ trong cộng đồng Chăm, giữ cho truyền thống sống động qua các thế hệ và tạo ra một nguồn thu nhập cho cộng đồng.

Dù giữ vững truyền thống, người Chăm cũng không ngừng sáng tạo và đổi mới trong kỹ thuật dệt, thiết kế họa tiết, và sử dụng vật liệu mới để thích nghi với xu hướng và nhu cầu thị trường hiện đại. Thổ cẩm Chăm cũng là một phương tiện giáo dục và tuyên truyền văn hóa, giúp mọi người hiểu biết và đánh giá cao giá trị văn hóa của người Chăm. Nghề dệt thổ cẩm cũng góp phần quan trọng vào kinh tế địa phương, tạo ra nguồn thu nhập và việc làm cho cộng đồng. Những giá trị văn hóa và độc đáo này không chỉ làm giàu di sản văn hóa của người Chăm, mà còn góp phần quan trọng vào bức tranh đa dạng văn hóa của Việt Nam và khu vực Đông Nam Á.

6. SỰ BỀN VỮNG VÀ BẢO TỒN NGHỀ DỆT THỔ CẨM CHĂM

Qua hàng thế kỷ, dệt thổ cẩm Chăm đã tồn tại và phát triển nhờ sự bền vững của nghề truyền thống này. Người Chăm đã biết cách bảo tồn và truyền dạy nghề dệt thổ cẩm cho các thế hệ sau, từ người mẹ sang con cái, từ người thợ già sang người thợ trẻ. Sự bền vững của nghề dệt thổ cẩm Chăm không chỉ mang tính lịch sử và văn hoá, mà còn góp phần quan trọng vào phát triển kinh tế và du lịch của vùng đất Chăm. Nghề dệt thổ cẩm Chăm không chỉ là một phần của ngày nay mà còn là một di sản văn hóa quý giá cần được bảo tồn. Việc bảo tồn và phát triển nghề dệt thổ cẩm Chăm đồng nghĩa với việc bảo tồn và phát triển di sản văn hóa của dân tộc, góp phần bảo tồn và truyền bá di sản văn hóa độc đáo của mình tới thế giới.

Nghề dệt thổ cẩm Chăm cũng là một phương tiện để gắn kết cộng đồng. Việc những người thợ cùng tham gia vào quá trình dệt và trao đổi kỹ thuật, kinh nghiệm sẽ làm cho tinh hoa văn hóa trong nghề dệt thổ cẩm Chăm ngày càng phát triển và bền vững.

Tổ chức các khóa đào tạo và giáo dục cho thế hệ trẻ về kỹ thuật dệt thổ cẩm truyền thống, giúp họ hiểu và đánh giá cao giá trị văn hóa của nghề thủ công này.

Cung cấp hỗ trợ kỹ thuật và tài chính cho các nhóm dệt thổ cẩm Chăm, giúp họ mở rộng sản xuất, cải thiện chất lượng sản phẩm và tiếp cận thị trường rộng hơn.

Xúc tiến và tiếp thị sản phẩm thổ cẩm Chăm trên các kênh truyền thông và thị trường, giới thiệu giá trị văn hóa và nghệ thuật dệt thổ cẩm Chăm tới cộng đồng rộng lớn.

Lưu giữ và trưng bày sản phẩm thổ cẩm Chăm tại các bảo tàng và trung tâm văn hóa, giúp bảo tồn và truyền bá di sản văn hóa này.

Khuyến khích sự hợp tác và phát triển cộng đồng trong ngành dệt thổ cẩm, tạo ra một môi trường hỗ trợ và khuyến khích sự sáng tạo.

Khuyến khích việc sử dụng vật liệu bền vững và tái chế trong quá trình dệt, giúp giảm ảnh hưởng tới môi trường và tạo ra sản phẩm thân thiện môi trường.

Thúc đẩy nghiên cứu và phát triển để cải tiến kỹ thuật dệt, thiết kế mới và phương pháp tiếp thị hiệu quả.

Hợp tác với các tổ chức và cộng đồng quốc tế để trao đổi kinh nghiệm, kỹ thuật và mở rộng thị trường cho sản phẩm thổ cẩm Chăm.

Quảng bá và giới thiệu nghề dệt thổ cẩm Chăm đến với du khách trong và ngoài nước sẽ giúp tạo ra sự quan tâm và nhận thức về tinh hoa văn hoá của nghề này.

Tạo cơ hội kinh doanh và việc làm cho cộng đồng Chăm thông qua việc phát triển và mở rộng ngành dệt thổ cẩm.

Chính phủ và các tổ chức có thể hỗ trợ tài chính cho các nghệ nhân và cơ sở sản xuất dệt thổ cẩm Chăm. Điều này giúp đẩy mạnh sản xuất và tiếp thị sản phẩm, đồng thời nâng cao đời sống và khả năng phát triển của cộng đồng nghệ nhân.

Tham gia các chương trình bảo tồn di sản văn hóa quốc gia và quốc tế, nhằm nhận được sự hỗ trợ và công nhận cho giá trị văn hóa của nghề dệt thổ cẩm Chăm.

7. KẾT LUẬN

Văn hoá Chăm và nghề dệt thổ cẩm Chăm mang trong mình những tinh hoa đặc sắc của văn hoá Việt Nam. Từ sự tinh tế và khéo léo trong quy trình dệt, đến ý nghĩa sâu sắc về văn hoá, nghề dệt thổ cẩm Chăm không chỉ là một nghề truyền thống mà còn là một biểu tượng văn hoá của người Chăm. Bảo tồn và tôn vinh giá trị văn hoá trong nghề dệt thổ cẩm Chăm không chỉ là trách nhiệm của người Chăm mà còn của toàn xã hội, để thế hệ tương lai có thể tiếp tục khám phá và tận hưởng những tinh hoa văn hoá mà nghề này mang lại. Thông qua bài viết, tác giả có thể đề xuất các hướng phát triển và bảo tồn giá trị văn hóa của nghề dệt thổ cẩm Chăm như sau:

- Tổ chức các chương trình giáo dục và triển lãm để nâng cao nhận thức về giá trị văn hóa và tinh thần của nghề dệt thổ cẩm Chăm. Điều này có thể giúp người dân, đặc biệt là thế hệ trẻ, hiểu và trân trọng giá trị của nghề thủ công này.

- Cung cấp hỗ trợ tài chính, đào tạo kỹ thuật và tạo cơ hội thị trường cho các nghệ nhân. Khuyến khích việc truyền dạy nghề thủ công giữa các thế hệ để bảo tồn kỹ thuật và kiến thức truyền thống.

- Đề xuất chính sách bảo vệ quyền lợi cho các nghệ nhân dệt thổ cẩm, bao gồm bảo hiểm y tế, hỗ trợ tài chính trong trường hợp khó khăn và tạo điều kiện để họ cải thiện cuộc sống.

- Nỗ lực đăng ký nghề dệt thổ cẩm Chăm là di sản văn hóa phi vật thể quốc gia hoặc thậm chí là di sản thế giới. Điều này không chỉ góp phần bảo tồn nghề thủ công mà còn tôn vinh và nâng cao vị thế của nghề dệt trong cộng đồng quốc tế.

- Tích hợp nghề dệt thổ cẩm Chăm vào các hoạt động du lịch văn hóa, tạo cơ hội cho du khách trải nghiệm và học hỏi về nghề thủ công này. Điều này không chỉ giúp bảo tồn nghề dệt mà còn góp phần phát triển kinh tế cho cộng đồng.

- Khuyến khích sự sáng tạo và đổi mới trong việc thiết kế và sản xuất thổ cẩm, đồng thời vẫn giữ gìn bản sắc và giá trị truyền thống. Điều này có thể giúp thổ cẩm Chăm không chỉ là sản phẩm văn hóa mà còn là mặt hàng có giá trị thương mại cao.

Bằng cách đề xuất những hướng phát triển và bảo tồn này, tác giả mong muốn có thể góp phần đảm bảo rằng giá trị văn hóa và tinh thần của nghề dệt thổ cẩm Chăm được bảo tồn và phát triển bền vững, góp phần vào việc bảo tồn và phát huy di sản văn hóa của người Chăm nói riêng và văn hóa dân tộc nói chung.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Ái Vy (2017). *Nghề dệt thổ cẩm của người Chăm*. Truy cập 21/09/2023. từ <http://langvietonline.vn/Lang-Pho/144805/Nghe-det-tho-cam-cua-nguoi-Cham.html>
- Đỗ Trường Giang, Đồng Thành Danh, Bá Minh Truyền (2022). *Những vấn đề lịch sử và văn hóa Champa*. Nxb Thế Giới
- Đoàn Thị Nga (2018). Luận văn thạc sĩ lý luận và phương pháp dạy học mỹ thuật: *Ứng dụng họa tiết trang trí của điêu khắc Chăm trong dạy học môn trang trí ngành sư phạm mỹ thuật trường đại học Quảng Nam*
- Lê Đình Phụng & Phạm Văn Hiệu (2021). Sách “*Kiến Trúc Champa trong lịch sử*” (*Architecture of Champa in History*). Nxb Khoa Học Xã Hội.
- Lê Đức Thọ (2012). *Văn hóa Champa - Di tích và huyền thoại (tỉnh Quảng Trị)*. Nxb Nông Nghiệp
- Nguyễn Thành (2023). *Bảo tồn, phát triển nghề dệt thổ cẩm của đồng bào Chăm*. Truy cập 14/03/2023. từ <https://dantocmiennui.vn/bao-ton-phat-trien-nghe-det-tho-cam-cua-dong-bao-cham/331246.html>.
- Nhóm phóng viên (2020). *Thổ cẩm Mỹ Nghiệp: Đậm dấu ấn văn hoá Chăm*. Truy cập 24/09/2023. từ <https://conghuong.vn/tho-cam-my-nghiep-dam-dau-an-van-hoa-cham-133732.html>
- Phạm Mi Ly (2010). *Gốm, thổ cẩm và sách giúp khám phá văn hoá Chăm*. Truy cập 19/09/2023, từ <https://vnexpress.net/gom-tho-cam-va-sach-giup-kham-pha-van-hoa-cham-1907968.html>
- Sakava (2003). Sách “*Nghề dệt cổ truyền của người Chăm*”. Nxb Văn hoá dân tộc.
- Sakaya (2003). *Lễ hội của người Chăm*, Nxb Văn hoá dân tộc.
- Thuý Hạnh (2023). *Mohamad người nặn lòng với nghề dệt thổ cẩm của đồng bào Chăm*. Truy cập 23/09/2023. từ <https://www.bienphong.com.vn/mohamad-nguoi-nang-long-voi-nghe-det-tho-cam-cua-dong-bao-cham-post464908.html>.
- Trần Ngọc (2023). *Làng dệt thổ cẩm di sản của đồng bào Chăm*. Truy cập 16/11/2023. từ <https://thanhvien.vn/lang-det-tho-cam-di-san-cua-dong-bao-cham-18523111522121828.htm>
- Uyển (P.QLVH) (2023). *Nghề dệt thổ cẩm của người Chăm*. Truy cập 25/09/2023. từ <https://sovhthdl.angiang.gov.vn/wps/portal/Home/detail/tintrongnuoc/b899c23d-0089-4874-81d0-80ac81d1666a>
- Văn Trãi (2015). *Bảo tồn hoa văn cổ trên thổ cẩm Chăm*. Truy cập 20/09/2023. từ <https://baotanglichsu.vn/vi/Articles/1508/52480/bao-ton-hoa-van-co-tren-tho-cam-cham.html>
- Vy Khanh (2023). *Nghi lễ vòng đời và nghề dệt thổ cẩm người Chăm là Di sản văn hoá phi vật thể Quốc gia*. Truy cập 11/12/2023. từ <https://dantoctongiao.congly.vn/nghi-le-vong-doi-va-nghe-det-tho-cam-nguoi-cham-la-di-san-van-hoa-phi-vat-the-quoc-gia-409015.html> .

CULTURAL ESSENCE IN CHAM BROCADE WEAVING

LE THANH HOA

Department of Applied Arts, Van Lang University

Contact author: Justin.lethanhhoa@gmail.com

Summary: This article studies the cultural quintessence expressed through the brocade weaving profession of the Cham people. Through analyzing traditional cultures and weaving processes, the article explores the uniqueness and cultural value of this craft in the Cham community.

Keywords: Cham brocade, Cham culture, weaving, cultural quintessence

Ngày gửi bài: 31/10/2023

Ngày chấp nhận đăng: 23/01/2024